

Centraal Bureau voor de Statistiek
Postbus 4481 | 6401 CZ Heerlen
www.cbs.nl

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
t.a.v. mevrouw mr. drs. M.A.M. Adriaansens, minister
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

uw contactpersoon [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

ons kenmerk CSB-2023-092

onderwerp bestuurlijke reactie CBS MR-BR

datum 15 juni 2023

Geachte mevrouw Adriaansens,

Recent heeft onderzoeksbureau KWINK groep in opdracht van uw ministerie een evaluatie uitgevoerd naar de regeling werkzaamheden derden CBS en de beleidsregel taakuitoefening CBS. KWINK heeft het rapport "Evaluatie beleidsregel en ministeriële regeling CBS" op 24 mei jl. opgeleverd. Het Centraal Bureau voor de Statistiek stelt het op prijs dat het in staat wordt gesteld te reageren op de conclusies en aanbevelingen van het rapport. Deze bestuurlijke reactie ontvangt u hierbij.

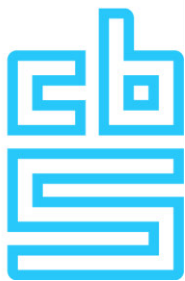
Het CBS dankt KWINK voor het gedegen onderzoek. Het rapport bevat herkenbare conclusies en bruikbare aanbevelingen die opvolging verdienen. In het vervolg van deze reactie ga ik in op de observaties en conclusies van KWINK en vervolgens op de aanbevelingen.

Algemene observaties

Het CBS waardeert dat KWINK de inspanningen herkent die het CBS heeft gedaan in het inrichten van processen om de regelingen na te leven, een onafhankelijke klachtencommissie in te stellen en een openbaar toegankelijke rapportage op te stellen met een overzicht van implementatie en naleving van de regelingen. Het CBS onderschrijft de kernobservatie dat bij partijen beelden leven over het CBS die feitelijk onjuist zijn, bijvoorbeeld het onjuiste beeld dat een groot deel van de statistische dienstverlening die het CBS doet, ook door een marktpartij uitgevoerd zou kunnen worden.

Regelingen leven nauwelijks

KWINK heeft onder meer een onderzoek uitgevoerd onder marktpartijen. De respons op dat onderzoek is erg laag. KWINK geeft aan dat een klein aantal marktpartijen zich uitgesproken kritisch heeft uitgelaten, in de eerste plaats over de inhoud van de regelingen. KWINK concludeert dat de meeste partijen op wie de regelingen effect hebben, geen mening hebben over die regelingen. Deze observatie en conclusie komen overeen met de ervaringen van het CBS zelf. In de bijna drie jaar dat de regelingen van kracht zijn, is niet één concrete casus van (vermeende) marktverstoring aan het CBS of aan de onafhankelijke externe klachtencommissie gemeld. Dat leidt wat het CBS betreft tot de conclusie dat het thema onder marktpartijen nauwelijks leeft.

Observaties Regeling werkzaamheden derden CBS

Het CBS herkent zich in de conclusie van KWINK dat het werk dat het CBS op verzoek van derden verricht, ingeperkt is. Daarbij merkt het CBS op dat het werk dat het CBS op verzoek van derden verrichtte, al zeer gering was. De Regeling heeft, ondanks de complexe casuïstiek, naar de mening van het CBS bijgedragen aan duidelijkheid wat het CBS wel en wat niet op verzoek van derden uitvoert. De reacties van derden onderschrijven dat. Wel suggereert het CBS te overwegen het grensbedrag voor de werkzaamheden die het CBS kan uitvoeren voor derden zoals genoemd in artikel 2 lid 1 sub a van de Regeling, te verhogen, zoals de Competitive Neutrality Officer in zijn rapportage 2022 heeft signaleerd. Gedacht kan worden aan het grensbedrag voor enkelvoudige onderhandse gunning (€ 33.000 conform Rijksinkoopbeleid). Daarmee zou beter recht gedaan kunnen worden aan de verzoeken van brancheorganisaties naar sectorspecifieke uitsplitsing van CBS-statistieken. Deze kwestie kwam aan de orde in de enige klacht over het niet uitvoeren van een statistische dienst door het CBS die de onafhankelijke klachtencommissie heeft behandeld. KWINK signaleert dat twee partijen hebben aangegeven dat hun relatief kleine verzoeken zijn afgewezen en het inschakelen van een marktpartij voor hen (te) veel gedoe is en/of te duur.

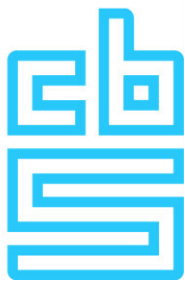
Observaties Beleidsregel taakuitoefening CBS

De Beleidsregel heeft als belangrijkste doel om overheidsopdrachtgevers bewust de afweging te laten maken om voor het CBS te kiezen of voor een marktpartij. Net als het CBS constateert KWINK dat overheidspartijen voor inwerkingtreding van de Beleidsregel een bewuste afweging maakten en dat nog steeds doen. De beleidsregel heeft geen wezenlijke bijdrage geleverd aan een relatieverbetering tussen het CBS en marktpartijen maar levert voor het CBS en voor overheidsopdrachtgevers wel extra administratieve lasten op. De Beleidsregel schiet daarmee zijn doel voorbij. Overigens merkt het CBS op dat overheidsopdrachtgevers soms verbaasd reageren op de vraag waarom gekozen wordt voor het CBS. Zij wijzen daarbij op de wettelijke taak van het CBS.

Aanbeveling relatieverbetering tussen CBS en marktpartijen

KWINK beveelt de minister van Economische zaken en Klimaat allereerst aan om stil te staan bij de vraag hoe belangrijk het doel van het faciliteren van de relatieverbetering tussen het CBS en een aantal marktpartijen is. Dit is, zo schrijft KWINK, een relevante vraag nu het aantal marktpartijen dat naar voren is gekomen met kritiek over de samenwerking met het CBS klein is, terwijl het CBS met veel partijen samenwerkt. Deze constatering van KWINK sluit nauw aan bij de observatie van het CBS zelf dat bekend is met twee kritische partijen die het vooral oneens zijn met de inhoud van de regelingen. Het CBS heeft toenadering gezocht tot de kritische partijen en zich in gesprekken open opgesteld. Helaas lijken deze partijen echter vooral via juridische procedures het gesprek te willen voeren. Deze juridische procedures zijn niet bevorderlijk voor de gewenste verbetering van de relatie.

Mocht het ministerie van EZK ervoor kiezen om inspanningen te willen verrichten om een relatieverbetering tussen het CBS en de markt te bewerkstelligen, dan onderschrijft het CBS met nadruk de constatering van KWINK dat meer of strengere regelgeving niet de oplossing zal zijn. Het CBS steunt daarentegen de oplossingsrichting die wordt voorgesteld door KWINK om op initiatief van het ministerie van EZK met marktpartijen aan tafel te gaan zitten en is daartoe te allen tijde bereid. Het CBS stelt voor om een dergelijk gesprek te voeren met een representatieve vertegenwoordiging van marktpartijen.

Vervolgblad 2 behorende bij brief CSB-2023-092 van 15 juni 2023

Aanbeveling verduidelijking van begrippen

Het CBS herkent het beeld van de onderzoekers dat transparantie in het werkprogramma vergroot kan worden. Ook bij de evaluatie van de Wet op het CBS in 2022 is deze aanbeveling gedaan. Het CBS neemt daarin de volgende stappen:

- Het CBS vermeldt al het statistisch onderzoek dat het voornemens is in een jaar uit te voeren in het werkprogramma;
- Statistisch onderzoek waarom gedurende een jaar verzocht wordt, wordt separaat op de website genoemd en opgenomen in het werkprogramma voor volgend jaar, tenzij het een eenmalig verzoek betreft.

Zoals in het Meerjarenprogramma 2024-2028 vermeld, is al het onderzoek dat het CBS uitvoert maatschappelijk relevant en wordt het gelijk behandeld, ongeacht de financieringsbron. Het CBS zal ook stappen zetten om dit eenduidiger in het publicatiebeleid tot uiting te brengen.

Tot slot

Graag ga ik met u in gesprek over de resultaten van de evaluatie en de opvolging van de aanbevelingen. In het bijzonder zou ik graag met u van gedachten wisselen over de ook door mij gewenste verbetering van de relatie met marktpartijen. Een goede samenwerking is vruchtbaar voor alle partijen: verzoekende partijen, marktpartijen en het CBS. De praktijk bewijst dat dat mogelijk is. Mocht uw ministerie een rol zien in de relatieverbetering tussen het CBS en de marktpartijen zou mijns inziens een gesprek, gefaciliteerd door uw ministerie, met een representatieve vertegenwoordiging van marktpartijen zoals ook door KWINK aanbevolen, daarin een goede stap zijn.

Een tweede mogelijkheid om bij te dragen aan relatieverbetering zou het verder investeren in de toegang tot microdata van het CBS kunnen zijn. Deze toegang stelt partijen, ook marktpartijen, onder strikte voorwaarden in staat onderzoek te doen op beveiligde microdata van het CBS. Het CBS stelt zich op het standpunt dat de data die het CBS ontvangt, verwerkt en beschikbaar stelt niet alleen het CBS toekomen, maar een publiek goed vormen. Onderzoeksinstellingen doen een toenemend beroep op de toegang tot microdata en hebben gerechtvaardigde wensen ten aanzien van de dienstverlening, terwijl tegelijkertijd de beveiliging van de gegevens continue aandacht behoeft. Die vergen investeringen die zullen leiden tot kostenstijgingen, terwijl sommige partijen nu reeds aangeven dat de kosten een belemmering vormen voor het gebruik. Een betere toegang tot microdata biedt ook marktpartijen nog meer mogelijkheden hun diensten aan te bieden aan overheden en derden. Over de versterking van de faciliteiten voor de toegang tot microdata voor onderzoekers presenteer ik u graag na de zomer onze voorstellen.

Rest mij mijn waardering uit te spreken voor het gedegen onderzoek van KWINK en de constructieve samenwerking met uw ministerie rondom deze evaluatie.

Met vriendelijke groet,

De directeur-generaal van de statistiek,

Angelique Berg